

ADVIES Nr. 2.189

Zitting van dinsdag 15 december 2020

Follow-up van advies nr. 2.181 - Alternatieve oplossingen voor de verenigingsactiviteiten -
Gevolgen van de vernietiging van de relancewet

x x x

3.163

A D V I E S N r . 2.189

Onderwerp: Follow-up van advies nr. 2.181 - Alternatieve oplossingen voor de verenigingsactiviteiten - Gevolgen van de vernietiging van de relancewet

Er wordt aan herinnerd dat de Nationale Arbeidsraad op 27 oktober 2020 het eenparige advies nr. 2.181 over het wetsvoorstel betreffende het verenigingswerk heeft uitgebracht als antwoord op de adviesaanvraag van de heer P. Dewael, toenmalige voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Dat wetsvoorstel wilde voorzien in een aangepast juridisch kader voor het verenigingswerk vanaf 1 januari 2021 door dan ook te stellen dat het inging op de argumenten die het Grondwettelijk Hof naar voren heeft gebracht in zijn arrest tot vernietiging van de wet 18 juli 2018 betreffende de economische relance en de versterking van de sociale cohesie betreffende "onbelast bijverdienen".

De Raad heeft er zich in dat eenparige advies nr. 2.181 toe verbonden de bespreking voort te zetten van de alternatieve oplossingen die hij heeft geformuleerd om het juridische vacuüm op te vullen, dat bleef bestaan door de nietigverklaring van de relancewet voor de zogenaamde verenigingsactiviteiten.

De problematiek werd verder besproken in de commissie Individuele Arbeidsverhoudingen en Sociale Zekerheid.

Op verslag van die commissie heeft de Raad, uit eigen beweging, op 15 december 2020 het volgende advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. ONDERWERP VAN DIT ADVIES EN RETROACTA

Er wordt aan herinnerd dat de Nationale Arbeidsraad op 27 oktober 2020 het eenparige advies nr. 2.181 over het wetsvoorstel betreffende het verenigingswerk heeft uitgebracht als antwoord op de adviesaanvraag van de heer P. Dewael, toenmalige voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Dat wetsvoorstel wilde voorzien in een aangepast juridisch kader voor het verenigingswerk vanaf 1 januari 2021 door dan ook te stellen dat het inging op de argumenten die het Grondwettelijk Hof naar voren heeft gebracht in zijn arrest tot vernietiging van de wet 18 juli 2018 betreffende de economische relance en de versterking van de sociale cohesie betreffende "onbelast bijverdienen".

De Raad heeft zich voor een groot aantal in dat eenparige advies aangegeven redenen niet gunstig uitgesproken over het wetsvoorstel waarover hij om advies werd gevraagd.

Hij is er zich evenwel van bewust dat snel een oplossing gevonden moet worden voor bepaalde (sub)sectoren die vanaf 1 januari 2021 niet langer beschikken over een wettelijk kader om een bijkomstige verenigingsactiviteit te verrichten. Daarom heeft de Raad informeel en bij hoogdringendheid, via de representatieve organisaties waaruit hij bestaat, een eerste raadpleging bij de meest betrokken sectoren gehouden.

Aldus heeft de Raad in het genoemde eenparige advies nr. 2.181 de premissen voor enkele alternatieve oplossingen kunnen uitstippelen; die premissen moesten evenwel uitgediept worden en vereisten bijkomende raadplegingen.

De Raad komt die verbintenis na en gaat in dit advies voort met de bespreking van de in het eenparige advies nr. 2.181 geformuleerde alternatieve oplossingen.

Het advies dat de Raad uit eigen beweging uitbrengt, moet in dat raam en die context gezien worden.

Er wordt aan herinnerd dat de problematiek van het uitoefenen van een belastingvrije bijkomstige verenigingsactiviteit ook op de agenda van de nieuwe regering staat. In haar formatienota wordt immers het volgende gesteld: "We voeren in overleg met de betrokken sectoren een nieuwe regeling inzake verenigingswerk in, die in werking zal treden op 1 januari 2021. We houden hierbij rekening met de opmerkingen gemaakt door het Grondwettelijk Hof in haar arrest van 23 april 2020."

Ondertussen heeft de Raad kennis kunnen nemen van de evaluatie van de voortaan nietig verklaarde relancewet, die de FOD Sociale Zekerheid heeft verricht in samenwerking met een groot aantal actoren. Vertegenwoordigers van die FOD hebben, samen met vertegenwoordigers van de FOD WASO en de FOD Financiën, die evaluatie voorgesteld aan de Raad en hij houdt eraan ze daarvoor hartelijk te bedanken.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

A. Voorafgaande opmerkingen

1. Wegens de hoogdringendheid onderstreept de Raad dat hij zich heeft toegespitst op één van de mogelijke oplossingen die hij heeft geopperd in zijn eenparige advies nr. 2.181, namelijk de regeling van artikel 17 van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
2. Hij wijst er echter dadelijk op dat, gezien de technische aanpassingen die voor die oplossing nodig zijn, hij in twee fases zal te werk gaan.

In eerste instantie schetst de Raad in grote lijnen het kader en de reflectie-elementen voor de concretisering van die mogelijke oplossing.

In tweede instantie is de Raad voornemens samen met de RSZ te werken rond de concrete uitvoering van de toekomstige nieuwe regeling van genoemd artikel 17.

Die werkzaamheden moeten rond februari 2021 uitmonden in een nieuw advies; die termijn is nodig gezien de complexiteit van de problematiek en de gedeelde ambitie om voor alle betrokken actoren en in overleg met hen een werkbare, efficiënte en rechtszekere oplossing voor te stellen.

Hij wijst er daarbij op dat een oplossing slechts de goedkeuring van alle betrokken actoren kan wegdragen als ze uitgaat van de rechtstreeks betrokken sectoren die ervaring op het terrein hebben. Bovendien is hij van oordeel dat tijd de beste garantie is opdat de raadplegingen sereen verlopen en tot voor alle partijen evenwichtige oplossingen kunnen leiden.

3. In dezelfde gedachtegang merkt hij op dat de Raad, om zijn werkzaamheden succesvol uit te voeren, zich ook heeft gebaseerd op de resultaten van de evaluatie die de FOD Sociale Zekerheid van de voortaan vernietigde relancewet heeft verricht.

Die evaluatie bestaat immers uit een enquête die bij diverse actoren van de socialprofitsector werd verricht. De enquête kende een enorm succes en haalde een hoge deelnemingsgraad (432 respondenten). Voorts is ze onmiskenbaar belangrijk in de huidige problematiek waarover de Raad zich bekommert: de enquête werd immers opgevat als een evaluatietool van de praktijk van het verenigingswerk doordat het advies van de gebruikers o.a. door middel van open vragen werd ingewonnen waardoor de antwoorden van de gebruikers niet beïnvloed konden worden.

Er kan alleen maar inspiratie uit die resultaten gehaald worden voor het formuleren van alternatieve oplossingen die echt overeenstemmen met de behoeften van de betrokken sectoren en waarbij tegelijk dient gewaakt te worden over:

- het niet verdringen van reguliere tewerkstelling;
 - het gelijk speelveld met andere actoren te ondermijnen;
 - in overtreding te zijn met grondwettelijke, Europese en internationale voorschriften;
 - de arbeidsrechtelijke bescherming te ondergraven.
4. Op te merken valt dat de coronacrisis, net als in andere dossiers, een weerslag heeft gehad op hoe de werkzaamheden van de Raad in het dossier “verenigingswerk” vorderen. Raadplegingen bij sectoren nemen tijd in beslag. Maar volgens de Raad moet die kwestie nauwgezet worden geanalyseerd om zo snel mogelijk tot leefbare oplossingen te komen die verband houden met de behoeften op het terrein. De Raad begrijpt die behoeften zeer goed en is ervan overtuigd dat er dringend op ingegaan moet worden.

B. Wat de regeling van artikel 17 betreft

De Raad is van oordeel dat met voorrang een oplossing gevonden moet worden via artikel 17 van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders; dat artikel bepaalt momenteel dat bepaalde activiteiten gedurende 25 dagen per kalenderjaar bij één of meer werkgevers verricht kunnen worden zonder sociale bijdragen. Het is de bedoeling pragmatische oplossingen aan te reiken die rekening houden met de specifieke behoeften van bepaalde "bijkomstige verenigingsactiviteiten".

Deze piste biedt het voordeel dat geen nieuw arbeidsrechtelijk statuut moet worden gecreëerd tussen vrijwilliger en werknemer in, maar dat het effectief blijft gaan om werknemers.

Deze piste vergt wel een aantal aanpassingen aan art. 17 en begeleidende maatregelen om een correcte en eenvoudige toepassing te garanderen.

Naast de omzetting van het maximale aantal dagen in een maximaal aantal uren, zal de Raad onder meer de volgende aspecten onderzoeken:

- of voor bepaalde activiteiten van socialprofitondernemingen een uitbreiding of herformulering van de lijst van toegelaten activiteiten in artikel 17 kan worden overwogen;
- voor welke activiteiten, werknemers en verenigingen het maximum aantal uren op jaarbasis eventueel kan worden verhoogd, waarbij complexiteit moet worden vermeden. Daarbij zal ook een inkomensgrens onderzocht worden om buitensporigheden te vermijden;
- de vrijwaring van reguliere tewerkstelling.

De regeling van artikel 17 mag evenwel niet slaan op artistieke activiteiten die momenteel kleinschalig worden verricht waarvoor al de kleinevergoedingsregeling bestaat. Dit werd precies in het leven geroepen ter ondersteuning van de sector van de amateurkunsten, althans wat betreft de artistieke prestaties. Wat niet wegneemt dat er in dit type verenigingen ook activiteiten worden verricht die binnen de kleine vergoedingsregeling normaliter niet in aanmerking komen als artistieke activiteit en die eventueel wel via artikel 17 kunnen worden benaderd.

Om elke oneerlijke concurrentie te vermijden, moeten de voorschriften qua minimumloon en de bestaande sectorbarena's nageleefd worden, alsook de andere toepasselijke regels uit het arbeidsrecht, met inbegrip van de regels inzake welzijn op het werk.

Daarbij beoogt de Raad samen te werken met de RSZ om de aangifte van en controle op activiteiten en inkomsten te garanderen op de meest eenvoudige wijze voor de betrokken verenigingen en werknemers. Vandaag functioneert dit via de zogenaamde aangifte Dimona A17, die sowieso zal moeten worden aangepast. In het kader van de vernietigde wetgeving op het verenigingswerk gebeurt de aangifte via een app. Ook kan inspiratie gezocht worden in de registratie zoals die voor jobstudenten werd ontwikkeld (student@work).

Na een eerste gedachtewisseling met de RSZ wijst hij erop dat die concretisering aanzienlijk veel werk inhoudt, waaronder met name de identificatie van de verenigingen, organisaties die niet door de RSZ gekend zijn en niet opgenomen zijn in de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, alsook de noodzaak om technische aanpassingen uit te werken die qua administratieve belasting houdbaar zijn voor de betrokken partijen, zonder extra budget.

C. Opmerkingen over vrijwilligerswerk

De Raad heeft zich tijdens zijn werkzaamheden ook gebogen over de piste van het vrijwilligerswerk die soms naar voren geschoven wordt als structurele oplossing voor de vernietiging van de wetgeving betreffende het "verenigingswerk". Hij komt tot het besluit dat een wijziging van de wetgeving betreffende het vrijwilligerswerk niet als alternatieve piste in aanmerking genomen kan worden.

De filosofie van het vrijwilligerswerk is immers het verrichten van een activiteit voor een organisatie zonder winstoogmerk en dus ten bate van de gemeenschap in haar geheel, en onbezoldigd. Desgevallend kan er enkel sprake zijn van een terugbetaling van de kosten die de vrijwilliger maakt.

In vroegere adviezen heeft de Raad bij herhaling gesteld trouw te willen blijven aan deze filosofie. De Raad meent dat de principes die vervat zijn in de definitie van de wet van 3 juli 2005 raken aan de kern van het vrijwilligersstatuut en dat die principes niet mogen onderuitgehaald worden door allerlei voorstellen waardoor vrijwilligersstatuut bezoldigde arbeid zouden verdringen (cf. advies nr. 1.506). Daarom is de Raad in zijn vroegere adviezen stelselmatig blijven benadrukken tot de grensbedragen voor forfaitaire onkostenvergoedingen aan vrijwilligers, afhankelijk van het type van activiteit, een weerspiegeling moeten zijn van de werkelijke kosten en bijgevolg geen bijkomend inkomen mogen vormen.

D. Slotopmerkingen

De Raad stelt vast dat de voorbereiding van dit advies in zijn laatste fase werd doorkruist door een akkoord binnen de regering om de wettelijke regeling voor het verenigingswerk, specifiek voor de sportsector en mits een beperkt aantal aanpassingen, nog met één jaar te verlengen (tot 31 december 2021). En dit niettegenstaande de ernstige kritiek van het Grondwettelijk Hof en de Raad van State en het voorbehoud dat de Nationale Arbeidsraad bij herhaling maakte voor een tussenstatuut tussen vrijwilliger en werknemer. De Raad betreurt ook dat die wending is tot stand gekomen zonder officieel het advies te vragen van de sociale partners. Het brengt de Raad niet af van zijn voornemen om op korte termijn een oplossing te zoeken zonder invoering van een tussenstatuut tussen vrijwilliger en werknemer, noch zonder binnen het vrijwilligersstatuut de deur verder open te zetten voor forfaitaire vergoedingen die duidelijk de werkelijke onkosten overschrijden.

De Raad herhaalt dat in de betrokken sectoren nog raadplegingen aan de gang zijn en dat het onderhavige advies als tussentijds moet worden beschouwd. Hij drukt dan ook de wens uit dat in dat verband geen enkel initiatief wordt genomen zolang hij de beginselen en de concrete uitvoering van de aanpassing van de regeling van artikel 17 niet gefinaliseerd heeft.

Bovendien behoudt hij zich het recht voor andere mogelijke oplossingen uit te werken afhankelijk van het resultaat van de raadplegingen met de betrokken (sub)sectoren.

Hij dringt er nog op aan dat op dat vlak alleen een initiatief genomen zou mogen worden in overleg met de interprofessionele sociale partners en de betrokken sectoren.
